

Živé naj vsi naródi,
 Ki hrepené dočakat dan,
 Ki, kóder sónce hódí,
 Prepír iz svéta bó pregnán,
 Ki roják
 Prost bo vsák,
 Ne vrág, le sósed bó meják!

Nazádnje še prijátli,
 Kozárce za-se vzdignimo,
 Ki smo zató se zbrát'li,
 Ki dóbro v sêrcu mislimo;
 Dókaj dní

Naj žívi
 Vsak, kar nas dóbríh je ljudí! —

Dr. Prešérin.

✕ Česar nam je zdej nar bolj potreba?

Cesar Ferdinand so nam ustavo (konstitucijo) dali in z njo vsacimu narodu Avstrijskiga cesarstva narodno svobodnost, ktere nam nihče več vzeti ne sme in tudi vzeti ne more.

Ustava pa je nježno déte, novorojeno, komej en mesec staro — in že terjajo nekteri od deteta krepko moč postavniga moža.

Vsaka dežela kaj družiga terja, in nekteri tako nadležno terjajo spolnjenje vsih svojih prošinj, kakor de bi že za njimi gorélo. „Vse prepóžno, vse prepóžno“ — se razlega glas po več stranéh.

Žal nam je, de moramo rêči, de tudi med omikanimi Slovenci je več tacih silnih ljudí, ki ne razumejo: kaj de je ustava in ustavno vladarstvo, sicer bi ne gnali in ne terjali z vso silo od Cesarja ali od ministra, česar jim ustavni Cesar, česar jim ustavni minister dovoliti ne moreta, kér Cesar niso več samooblastnik, kakor so bili poprej do 15. dneva pretečeniga mesca.

Dunajski veliki zbor — mesca maliga serpana ali pa še poprej — kjer se bojo poslanci vsih avstrijskih deželá sošli, bo začetek nove vladije v vsih rêčéh. Od tam bojo prišle ustavne postave, kjer se bo vse natanjko prevdarilo, česar vsaka dežela potrebuje.

Dotistihmal, dragi prijatli! ni nič zamujeniga, kar Vam pri sêrculeži. Mirno tedej prevdarjajmo, kar bomo svojim poslancam priporočili, de pride v imenu celiga naroda.

Mirno pripravljajanje, pa ne silno neprevdarjeno tišanje, nam je prva potreba.

Druga potreba je edinnost med vsimi narodi Avstrijskiga Cesarstva. Ne smemo si zamolčati, de je naše Cesarstvo v veliki zadrégi, kakor so sedanjí čas skorej vse kraljestva cele Evrope. Vsak vé, de tacih prekucij še nikdar na svetu ni bilo, kakoršne so skorej povsod ravno zdej. Cesar nam je tedej v tacih zadevah drugič nar bolj potreba? Kaj družiga, kakor de z zedinjeno močjó deržimo in podpiramo svojiga Cesarja, svoje Cesarstvo, kteriga udje smo, de nas nobena moč od njega ne odterga in ne razdrobí v majhne kosce, ki sami so brez moči.

Dragi Slovenci! nikar ne mislite, de bi nam zdej mogel kdo našo narodnost vzéti, ako po bratovsko Nemcam roko podamo. Nemci že dobro vedó, de jim Slovani nismo več podložni in de jim tudi nočemo podložni biti; ustava nas je osvobodila. Oni bojo našo narodnost spoštovali in nam je ne bojo kratili, kakor mi njih ne kratimo. Tako si zamoremo dragi bratje eniga Cesarstva, eniga Cesarja biti, ki nam je vsim mil oče.

Dr. Bleiweis.

Poménki s kmeti in rokodelci v mnogih rêčéh sedanjiga časa.

Na Gorénském so jo kozji dohtarji (tako sim slišal v Šentrupertu Winkeladvokate imenovati) zlégli, de dva mesca ni nobene postave, in de smé ta čas vsak storiti, kar koli hoče. Po tem bo pa treba spét ubogati. Mende ménijo, de do Dunajskiga zbora nikakoršne vlade ni. Bog daj norcam pamet!

Nek drug slepar je takole učil: „Od stvarjenja svetá do Kristusoviga rojstva je Bog Oče gospodaril; od Kristusoviga rojstva dozda je gospodaril Bog Sin; zdaj je pa Svéti Duh začel, in zdaj bo še le dobro, kér bo svéti Duh kmete razsvetlil, de bojo vse pobili, kar škrice nosi. — Pametnejši so bili kmetje iz Pogorja in Križa. V nekim pismu od tamkej sim bral, de je nekiga žnidarčka iz Kamnika takó pamet zapustila, de je šel v Podgorje in na Križ, in je kmete šuntal, de bi se čez gosposko vzdignili. Kmetje pa so ga prijéli, in zvézaniga v Mekine gnali, kjer mu mende niso pogače pekli. Slava takim pametnim kmetam!

L. P.

Domači zdravnik in vodnik v mnogih opraviilih

mesca maliga travna.

(Zdravnik.) Star pregovor je, de vreme tega mesca je nar bolj spremenljivo, tedej je tudi veliko bolnikov. Pljučnice, posebno pljučna jetika, veliko ljudí spravijo v grob. Ni tedej varno, se prehladiti. Vertnine, kreša, bobovnik, motavile in druge spomladanske pervine so zdravju tečne.

(Poljski vodnik.) Ako vreme poprejšnjiga mesca marsikteriga poljskiga dela in setve ni pripustilo, ga berž opravi ta mesec. Krompir sadi v drugi polovici tega mesca po naukih Novíc. Bog daj! de bi ne gnjil. Nezanašaj se samo na krompir, vunder pa ga tudi ne opusti. Upati je, de bo spet dobro rodil. — Turšica se začne okoli sv. Jurja saditi. Lenovic (zgodnji lan) se seje okoli sv. Jurja, tode ne kadar je zlo suho, dežja počakaj, kér v suhim vsejani lan nikoli dobro ne stori. Po skušnjah Belgijancov da z godnja setev lanú nar tanjši predivo. — Ta mesec ima kmetovavec silno veliko opraviti s sêtvijo jariga žita. Ako se spomlad suha kaže, je práv, ako se jari ječmen zgodéj seje. Umen kmet skerbi za bogat pridelk živinske piče, torej seje štarsko in nemško deteljo, grahovko, turšico i. t. d. de bo imel tako zelenjavo živini klasti. Deteljša se konec tega mesca in pri mokrotnim vremenu gipsajo, ali tudi z gnojnico polivajo, ali s pepélam potrosijo. — Konec tega mesca se dajo hmelju koli.

Iz travnikov se vsa nesnaga čisto pograbi. Ako se močenje ali gnojenje travnikov ni perve dni tega mesca zgodilo, je pozneje že prepóžno. Dobro je tudi travnike z brano prevleči, de se mah poterga; pepél mah mori, senéno drobovje travno seme zaseje.

(Setev vertnin), ktere radi delj časa mlade (frišne) uživamo, kakor graha, salate, retkvice i. t. d. ponovi. Tudi fižol se da že sred tega mesca saditi. Špargelj-nove gredice prekopaj in poravnaj, de potem kalijočiga špargeljna ne poškodješ. — Če poprejšnji mesec sejan kapus ni ozelenel, ga drugič sej. Na polji namenjeni kapus in zelje se tudi zdej seje. Konec mesca, ako se ni več zmerzlíne bati, se kumare, buče, dinje sadé. Kakor hitro murva ozelení, se mraza nič več bati ni. —

(Vertnár) ima opravi, ktere smo že mesca sušca razložili, še zmirej dovolj. Gosence pridno trebite.

(Vinorejč) je pogléštal vinograd, de so količi vsi postavljeni ali pa terte sicer privezane.

(Platno in prejo beliti) je nar boljši čas, kadar drevje cvetē.

Zdej je brezje za mētle nar boljši, dokler še zelenja ne požēne, tedaj se z metlami zdej preskerbi.

Mavrohi (smerčki) po prvem dežji za snegam rastejo, daj jih naberati. —

Mila prošnja.

Povedale ste, ljube Novice, v 13. listu tega lēta, de se boste prihodnjē tudi z nami vselej kaj hasniga pomenile, zatorej vas prosimo, dopustite, de se tudi mi rokodelci in kmetje kaj z vami pomenimo. Oznaujete nam boljši čase, kdo jih bolj želi kakor mi? in se tudi iz serca z vami veselimo. Razložile ste tudi, de zdej vsak svobodno piše, kar zoper zdajne postave ne bo, in občinsko korist v sebi ima, zatorej vas prosimo, tudi naše želje razglasiti, kēr mislimo, de nismo nič zabredli. Oznauile ste tudi gerdo obnašanje nekterih razvujzanih kmetov, in se zastran tega močno čudite. — Res je, gerdo je to od sicer pobožnih Krajncov slišati; ali vender rečemo: ne bi se ve toliko čudile, ako bi na tanjko vedile, kako se po kmetih godi, kako se z nami dela, pometa, mlati in klati. Časi do zdej so bili taki, de je gospōda kmeta jezdarila, kmet ji je pa mogel kakor Lahu mirkoveca igrati in plesati. — Če mi reve pomislimo, odkod živež, obleka, bogastvo in varnost deželā pride, če ne posebno z Božjo pomočjo od kervavih žuljev in vedniga vpiranja siromaških rokodelcev in kmetov, kēr posebno kmet vse da, kar pridela in zredī, razlagati tega vam ni treba; če mi pomislimo, kako gerdo se večidel z nami obnaša, kadar mi čiste, snažne in zveste reči na prodaj prinesemo; dalje, kōliko moramo prenesti in preslišati, kadar prinesemo svoje odrajtila ali davke natanjko tisti dan in tisto uro, kakor nam je zapovedano bilo, pa nas proč z gerdo besedo in s kletvijo odžene, pridi — pravi — drugi dan, ali tretji, če pridemo — spet pravi — pobēri se, pridi ta dan, in potlej če se prestrašeni približamo, pravi, ali te je že spet hudič prinesel; oj, če to pomislimo, kako mile in vroče solze se morajo po naših potnih obrazih vtreniti! Revež pa tisti, če nima okrogloga pri hiši, kmalo bi mu še vrata prodali. Kolikrat moramo po snegu, dežji, blatu, hudimu vremenu po hribih in dolinah zastoj capljati, v pisarnici nam pa vrata pokažejo, in srečen je, kterimu se s čevljem vūn ne pomaga; med tem časam pa zmirej sekacjon tēče. Ali je morebiti pri grajšinah in oskerbnikih kaj boljši? kteri še zraven priganjavce imajo, de nas kakor v Egiptovski sužnosti po herbtu ali še clo po glavi božajo? Sej naš cepce in batē imenujejo, ali se je čuditi, če cepce ali bat po svojim namenu tudi kakšnikrat vdari? — Vender tega Bog vari, v luknjo stakim! Radi bomo davke odrajtovali, in tudi, kar bo spoznano, tlako spolnovali, ali to vas prosimo, de bi saj radi denarje vzeli, kadar jih prinesemo, in de bi nas kakor svoje podložnike, kakor človeka, kakor svojiga po Božji podobi v edini namen vstvarjeniga brata sprejeli in ne več od nas tirjali, kakor kar vam grē. Zatorej ne moremo častiljiviga in učeniga gosp. Matija Majerja zadosti zahvaliti, ki so z gorečim srcem priporočevali, de naj se slovenski jezik v pisarnice vpelje, bomo saj tudi mi kaj razumeli, in saj tako gosposko dobili, ktera se slovenskiga ne sramuje in ktera bo saj kaj ljubezni do svojiga rodū imela! —

Lepo druŹtvo zoper terpinčenje žival, ktero nam lepe nauke daje in je že tudi veliko hasna prineslo, se je že zdavnej začelo, kaj pa, dragi! čakate, ali bi pa ne bilo še desetkrat bolj práv, ako bi se tudi druŹtvo zoper terpinčenje ljudi zjediniło? — Nekteri živino ljudēm enako štejejo in povzdigujejo, drugi pa ljudi še menj kot živino obraŹtajo; gospā psa po naročji nosi in gospod

bi dostikrat raji hlapca, kakor psa tepsti dal. Slišali smo od nekiga razsvitljenja tega stoletja, ali vender tega še ne vemo, v čim to razsvitljenje obstoji! — Častiljivi gospodje duhovni stare moŹe spoštujejo, zato pa tudi upanje in ljubezen do njih imamo; tam nam pa mlad fantalin, ki še peresa ne zna práv derŹati, gerdo odgovarja, nas kolne, se zadira, misleč, de v tem moŹtvo in častiljivost obstoji — oj takrat bi marsikteri izmed nas rad cepce bil, de bi pomlatil take spake; tode umni kmetje kaj taciga ne storimo, kēr nismo puntarji, ampak mirni podložniki gosposk in presvitliga Cesarja, ki nam bojo po storjeni obljudi naš stan, dozdej toliko zadergnjen, polajšali. Veliko, veliko nas še teŹi, vender za zdej zamolčimo, kēr vemo, de tudi drugi z nami veliko opraviti imajo. To Vas pa še enkrat prosimo, storite po svoji moči kaj za poboljšanje našiga zatertiga stanū.

Na prošnjo veliko kmetov in rokodelcov

Jelenčan.

Dopis iz Kanalske doline.

Nam se je veliko bati naših puntarskih mejakov, zatorej si naš kantonski komisār močno prizadevajo, nesrečo odverniti, s ktero nam razjezeni Benečan Źuga. Oni so napravili tudi narodno straŹo, ktera vedno na Kanalskim mostu čuje nad popotnikom, in so med kantonske podložnike naslednje pismo razglasili:

Kanalcī!

„Vi ste veselja ostermeli, ko ste pervikrat od visoke sreče slišali, ki so jo ljudomili Ferdinand svojim podložnim narodom podarili. Pa kmalo ste razumeli veselo oznanilo, ktero naš rod v novo življenje vpelje — oznanilo očeto ve ljubezni, splošne bratovšnje in prave svobodnosti; zatorej se je vaš duh — zamaknjen v novorojeni svetlobi — dvignil k začetniku vsiga dobriga in krepostna hvaležnost je pred oltar vas vodila, izprositi z razvezanimi jeziki v edinim glasu nebeški blagoslov nad Avstrijskiga Visokiga Sina, ki je svojimu ljudstvu odperl sveti zaklad svoje serčno-milne ljubezni. — Vaše serce se je izlilo v veselne vriske „Slava našimu Cesarju“ in zveste množice soglasno petje se je razmivalo iz junaških pers po vašim krasno osvetljenim tergu na skalnatim bregu šumeče reke. Radovoljni so se vaši izvoljeni junaki vredevali v število narodne straŹe iz ljubezni do ustavniga Cesarja in ljube domovine, de bi se mir ohranil in pokoj, in de bi se utrdila vaša in vašiga naroda svobodnost; oni varjejo, sebe zatajivši, na življenje in smert, vaše pohištvo ptuje zlobe; zakaj vas straŹi priderzno tolovajstvo puntarskiga mejaka, kteriga pa tudi vi, kakor serčno-zvest TerŹačan in pravodušni Goričan le pomilujete, zmirej še pripravljeni, kadar enkrat njegova norost se umiri, kar Bog kmalo daj, drugej mu podati spokorjenimu prevzetniku na novo prijaznost svojo zaničevano svobodno roko.“

„Vas je tudi razŹalila divjost, ktero ste iz Krasa slišali, *) pa vaša slavna poštenost in omikano zadržanje naj bo unimu deŹelskimu madeŹu bratovsko zagrinjalo — vi hočete, ne togotni in grozivši se zoper postavo, ampak krotki in poterpeŹljivi boljši čase pričakovati.“ —

„Blagor vam — ki v tako cvetje in sadje kal svobodnosti izredite, vi, ki se vredni kaŹete Cesariskiga miliga ogleda na vašo podložno deŹelo, boste tudi vredni najdeni v veliki prihodnosti za mogočen zbor Nemških narodov, ter lejte! že se razgrinja vsred junaških rodov Germanije tribojarno bandero tako bliŹe, kakoršno še nikoli ni slovelo. Nji se že priklanajo, bledi od strahu, uni vladiki, ktere ji je bil nekda j prevzetni KorŹičan v svoji kaznjeni častilakomnosti odpeljal in tisto roko vtrudil, ktera jo je sto in sto lēt častno nosila.

*) V Rihenbergu na Krasu so kmetje grajšinskiga oskerbnika spodili.